GENERALINIO ADVOKATO
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE IŠVADA,
pateikta 2018 m. balandžio 12 d.[1]

Byla C-151/17

Swedish Match AB
prieš
Secretary of State for Health,
dalyvaujant
Newd Nicotine Alliance

(*High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas) Karalienės suolo skyrius (Administracinių bylų kolegija), Jungtinė Karalystė) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisės aktų derinimas – Tabako gaminių gamyba, pateikimas ir pardavimas – Direktyva 2014/40/ES – 1 straipsnio c punktas – 17 straipsnis – Draudimas pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką – Prašymas įvertinti galiojimą – Proporcingumo principas – Atsargumo principas"

I. Įvadas

1. Savo prašymu priimti prejudicinį sprendimą *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas), Karalienės suolo skyrius (Administracinių bylų kolegija), Jungtinė Karalystė) užduoda Teisingumo Teismui klausimą dėl Direktyvos 2014/40/ES[2] 1 straipsnio c punkto ir 17 straipsnio galiojimo. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Swedish Match AB* ir *Secretary of State for Health* (sveikatos apsaugos ministras, Jungtinė Karalystė), dalyvaujant *New Nicotine Alliance* (toliau – NNA), ginčą dėl nacionalinės teisės akto, kuriuo perkeliamos šios nuostatos, galiojimo.

2. Pagal Direktyvos 2014/40 1 straipsnio c punktą ir 17 straipsnį valstybės narės turi uždrausti pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką. Taigi šiomis nuostatomis išsaugoma pareiga, saistanti valstybes nares nuo 1992 m.[3], kuri taip pat buvo numatyta Direktyvos 2001/37/EB[4], galiojusios prieš Direktyvą 2014/40, 8 straipsnyje. Tačiau Švedijos Karalystei ši pareiga netaikoma pagal atitinkamą Švedijos stojimo į Europos Sąjungą akto[5] nuostatą atsižvelgiant į tai, kad šioje šalyje tradiciškai naudojamas oraliniam vartojimui skirtas tabako gaminys, vadinamas „snusu".

1 Originalo kalba: prancūzų.

2 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo ir kuria panaikinama Direktyva 2001/37/EB (OL L 127, 2014, p. 1; klaidų ištaisymai: OL L 150, 2015 6 17, p. 24, ir OL L 295, 2016 10 29, p. 84).

3 1992 m. gegužės 15 d. Tarybos direktyvos 92/41/EEB, iš dalies keičiančios Direktyvą 89/622/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių tabako gaminių ženklinimą, suderinimo (OL L 158, 1992, p. 30), 1 straipsnio 1, 2 ir 5 dalys.

4 2001 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, taikomų tabako gaminių gamybai, pateikimui ir pardavimui, suderinimo (OL L 194, 2001, p. 26; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., p. 147).

5 Aktas dėl Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės stojimo sąlygų ir Sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (OL C 241, 1994, p. 21, ir OL L 1, 1995, p. 1, toliau – Stojimo aktas).

3. Sprendimuose *Swedish Match*[6] ir *Arnold André*[7] Teisingumo Teismas jau išnagrinėjo Direktyvos 2001/37 8 straipsnio galiojimo klausimą ir nenustatė nieko, kas galėtų paveikti šį galiojimą. Šioje byloje Teisingumo Teismo iš esmės prašoma nustatyti, ar nuo šiol galima ginčyti Direktyvoje 2014/40 įtvirtintų panašaus turinio nuostatų galiojimą, atsižvelgiant į mokslo žinių raidą ir nuo tada priimtus tabako gaminiams ir su jais susijusiems gaminiams taikomus teisės aktus.

4. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausime nurodomos kelios Direktyvos 2014/40 1 straipsnio c punkto ir 17 straipsnio galimo negaliojimo priežastys. Vis dėlto, Teisingumo Teismo prašymu, nagrinėdamas šį klausimą šioje išvadoje analizuosiu tik tai, ar šios nuostatos prieštarauja proporcingumo principui. Atliekant šią analizę pateikti kai kurie argumentai taip pat galioja nagrinėjant šį klausimą minėtų nuostatų suderinamumo su nediskriminavimo principu aspektu.

5. Iškart noriu nurodyti, kad atlikus šią analizę nenustatyta nieko, kas galėtų lemti nagrinėjamų nuostatų negaliojimą.

II. Teisinis pagrindas

6. 2012 m. gruodžio 19 d. Europos Komisija priėmė direktyvos pasiūlymą peržiūrėti Direktyvą 2001/37 (toliau – Komisijos pasiūlymas)[8]; prie jo pridėtas poveikio vertinimas, kuriame apibendrinami Komisijos tarnybų išsamaus tyrimo, atlikto surengus viešas konsultacijas su suinteresuotosiomis šalimis, rezultatai (toliau – poveikio vertinimas)[9]. Komisija išnagrinėjo įvairias teisės aktų leidėjui siūlomas galimybes, pirmiausia kiek tai susiję su oraliniam vartojimui skirto tabako reglamentavimu, ir įvertino galimą jų poveikį sveikatai, taip pat socialinį ir ekonominį poveikį. Tuo tikslu Komisija atsižvelgė į tuo metu prieinamų mokslinių tyrimų rezultatus, pirmiausia – į Atsirandančių ir nustatomų naujų pavojų sveikatai mokslinio komiteto (ANNPSMK) nuomonę (toliau – ANNPSMK nuomonė), 2008 m. pateiktą Komisijos prašymu[10].

7. Komisijos pasiūlymu ir poveikio vertinimu remtasi priimant Direktyvą 2014/40, jos 32 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„Tarybos direktyva 89/622/EEB[11] buvo uždrausta parduoti tam tikrų rūšių oraliniam vartojimui skirtą tabaką valstybėse narėse. Direktyva [2001/37] tas draudimas buvo dar kartą patvirtintas. [Stojimo akto] 151 straipsniu Švedijos Karalystei leidžiama nukrypti nuo to draudimo. Oraliniam vartojimui skirto tabako pardavimo draudimas turėtų likti galioti siekiant išvengti to gaminio, kuris sukelia priklausomybę ir turi neigiamą poveikį žmonių sveikatai, patekimo į Sąjungą (išskyrus Švediją). Kitiems bedūmiams tabako gaminiams, kurie nėra gaminami masinio vartojimo rinkai, griežtos ženklinimo taisyklės ir tam tikros nuostatos dėl jų sudedamųjų dalių yra laikomos pakankama priemone riboti jų plėtrą rinkoje neperžengiant tradicinio vartojimo ribų[.]“

6 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas (C-210/03, EU:C:2004:802).

7 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas (C-434/02, EU:C:2004:800).

8 2012 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento direktyvos dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo pasiūlymas (COM(2012) 788 *final*).

9 2012 m. gruodžio 19 d. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas – Poveikio vertinimas, pridedamas prie Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo, pasiūlymo (COM(2012) 788 *final*) (SWD(2012) 452 *final*).

10 2008 m. vasario 6 d. priimta nuomonė „Bedūmių tabako gaminių poveikis sveikatai“. Žr. Direktyvos 2014/40 2 konstatuojamąją dalį.

11 1989 m. lapkričio 13 d. Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių tabako gaminių ženklinimą ir draudžiančių prekiauti tam tikromis oraliniam vartojimui skirto tabako rūšimis, suderinimo (OL L 359, 1989 12 8, p. 1).

8. Šios direktyvos 1 straipsnio c punkte nustatyta:

„Šios direktyvos tikslas – suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius:

<…>

c) draudimą pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką;

<…>“

9. Minėtos direktyvos 2 straipsnio 8 punkte nurodyta, kad „oraliniam vartojimui skirtas tabakas“ – tai visi vartoti per burną skirti tabako gaminiai, išskyrus skirtus įkvėpti ar kramtyti, kurie yra pagaminti tik iš tabako arba kuriuose yra tabako ir kurie pateikiami porcijomis dažniausiai supakuoti į paprastus arba akytus maišelius kaip milteliai arba kaip smulkios dalelės arba kaip bet kokie jų mišiniai“.

10. Tos pačios direktyvos 17 straipsnyje numatyta, kad, „[n]edarant poveikio [Stojimo akto] 151 straipsniui, valstybės narės draudžia pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką“.

11. Remiantis Stojimo akto 151 straipsnio 1 dalimi „šio Akto XV priede išvardytos priemonės naujosiose valstybėse narėse taikomos tame priede nustatytomis sąlygomis“. Minėtame priede, be kita ko, nurodyta, kad draudimas pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką netaikomas Švedijos Karalystei, išskyrus draudimą pateikti šį produktą tokios formos, kuri jį darytų panašų į maisto produktą.

12. Jungtinėje Karalystėje Direktyvos 2014/40 1 straipsnio c punktas ir 17 straipsnis buvo įgyvendinti *Tobacco and Related Products Regulations 2016* (2016 m. Nuostatai dėl tabako ir susijusių gaminių, toliau – Nuostatai dėl tabako), kuriuose nustatyta, kad „niekas negali gaminti arba tiekti oraliniam vartojimui skirto tabako“.

III. Pagrindinė byla, prejudicinis klausimas ir procesas Teisingumo Teisme

13. *Swedish Match* yra Švedijoje įsteigta uždaroji akcinė bendrovė, teikianti rinkai daugiausia bedūmius tabako gaminius, tarp jų ir snusą. Snusas, kuris vartojamas per burną, gaminamas iš pasterizuoto smulkinto tabako ir patvirtintų maisto priedų. Švedijoje snuso gamyba reglamentuojama maisto produktams taikomais teisės aktais. Švedijos nacionalinė maisto tarnyba yra priėmusi griežtas taisykles dėl didžiausių leidžiamų nepageidaujamų medžiagų kiekių snuse.

14. Ši bendrovė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikė skundą dėl Nuostatų dėl tabako 17 straipsnio. *Secretary of State for Health* (sveikatos apsaugos ministras (Jungtinė Karalystė)) yra atsakovas šioje byloje. NNA, organizacijai, siekiančiai skatinti visuomenės sveikatingumą tabako daromos žalos mažinimo priemonėmis, buvo leista įstoti į šią bylą.

15. Savo skunde *Swedish Match* teigia, kad visiškas prekybos oraliniam vartojimui skirtu tabaku uždraudimas Jungtinėje Karalystėje, įtvirtintas Nuostatų dėl tabako 17 straipsnyje, neatitinka Sąjungos teisės. Šios bendrovės teigimu, pačios nuostatos, kurios perkeliamos šiuo straipsniu, t. y. Direktyvos 2014/40 1 straipsnio c punktas ir 17 straipsnis, prieštarauja viršesnėms Sąjungos teisės nuostatoms.

16. *Swedish Match* tvirtina, kad Teisingumo Teismo pozicija Sprendime *Swedish Match* [12], kuriame jis nenustatė nieko, kas galėtų sukelti abejonių dėl Direktyvos 2001/37 8 straipsnyje įtvirtinto draudimo pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką galiojimo, nebegalima remtis atsižvelgiant į nuo to laiko įvykusius pokyčius, susijusius su taikytinais teisės aktais, mokslo duomenimis ir tabako produktų rinkos ypatybėmis.

17. Ši bendrovė konkrečiai teigia, kad Direktyvos 2014/40 1 straipsnio c punktas ir 17 straipsnis yra nesuderinami su nediskriminavimo, proporcingumo ir subsidiarumo principais, SESV 296 straipsnyje numatyta pareiga motyvuoti ir prekių judėjimo laisve, užtikrinama pagal SESV 34 ir 35 straipsnius.

18. Įstojusi į bylą NNA teigia, kad draudimas pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką ne tik yra neproporcingas, bet ir pažeidžia teisę į žmogaus orumo gerbimą bei teisę į privatų ir šeimos gyvenimą, įtvirtintas atitinkamai Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 1 ir 7 straipsniuose, taip pat teisę į sveikatos priežiūrą, nustatytą Chartijos 35 straipsnyje.

19. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Direktyvos [2014/40] 1 straipsnio c punktas ir 17 straipsnis negalioja dėl to, kad jais:

i. pažeidžiamas Sąjungos teisės bendrasis nediskriminavimo principas;

ii. pažeidžiamas Sąjungos teisės bendrasis proporcingumo principas;

iii. pažeidžiama ESS 5 straipsnio 3 dalis ir Sąjungos teisės subsidiarumo principas;

iv. pažeidžiama SESV 296 straipsnio antra pastraipa;

v. pažeidžiami SESV 34 ir 35 straipsniai ir

vi. pažeidžiami [Chartijos] 1, 7 ir 35 straipsniai?“

20. *Swedish Match*, NNA, Vengrijos ir Suomijos vyriausybės, Europos Parlamentas, Europos Sąjungos Taryba ir Komisija pateikė Teisingumo Teismui rašytines pastabas.

21. *Swedish Match*, NNA, Jungtinės Karalystės ir Norvegijos vyriausybės, Parlamentas, Taryba ir Komisija dalyvavo 2018 m. sausio 25 d. įvykusiame posėdyje.

IV. Analizė

A. Pirminės pastabos

22. Draudimu pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką, nustatytu Direktyvos 2014/40 1 straipsnio c punkte ir 17 straipsnyje, kaip ir kitomis šios direktyvos nuostatomis siekiama dvejopo tikslo – sudaryti palankias sąlygas sklandžiam vidaus rinkos veikimui, pagrindu laikant aukštą žmonių, ypač jaunimo, sveikatos apsaugos lygį [13].

12 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas (C-210/03, EU:C:2004:802).

13 Žr. Direktyvos 2014/40 8 ir 21 konstatuojamąsias dalis, taip pat 2016 m. gegužės 4 d. sprendimus *Philip Morris Brands ir kt.* (C-547/14, EU:C:2016:325, 171 punktas) ir *Lenkija / Parlamentas ir Taryba* (C-358/14, EU:C:2016:323, 80 punktas).

23. Šioje direktyvoje šis draudimas buvo išlaikytas siekiant išvengti vidaus rinkos susiskaidymo, egzistavusio iki šios priemonės nustatymo Sąjungos lygiu 1992 metais [14]. Tuo metu kelios valstybės narės buvo uždraudusios pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką arba rengėsi tai padaryti, todėl buvo nuspręsta, kad reikia suderinti įvairių valstybių narių nacionalinės teisės aktus siekiant, kad nesusidarytų prekybos kliūčių, kurias veikiausiai lemtų skirtinga jos raida [15].

24. Teisės aktų leidėjas laikėsi nuomonės, kaip ir 1992 m. bei 2001 m., kad toks suderinimas, siekiant taip pat minėto sveikatos apsaugos tikslo, turėjo būti atliekamas uždraudžiant šį gaminį. Taigi, kaip patikslinama Direktyvos 2014/40 32 konstatuojamojoje dalyje, šiuo draudimu siekiama kliudyti įsigyti priklausomybę sukeliančių ir neigiamą poveikį žmonių sveikatai darančių tabako gaminių, gaminamų masinio vartojimo rinkai.

25. Šioje konstatuojamojoje dalyje, atsižvelgiant į Komisijos pasiūlymą ir poveikio vertinimą, nurodyta, kad teisės aktų leidėjas pabrėžė oraliniam vartojimui skirto tabako *kenksmingumą* ir būtinybę vengti, kad nauja priklausomybės nuo nikotino forma neįsivyrautų Sąjungoje, pirmiausia tarp jaunimo (*skatinimo pradėti vartoti gaminį poveikis*). Išlaikyti draudimą pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką būtina juo labiau dėl to, kad ši priklausomybė gali padidinti riziką vėliau vartoti rūkomąjį tabaką (*tarpinio gaminio poveikis*). Be to, šio draudimo panaikinimas galėtų kliudyti rūkantiesiems mesti rūkyti, nes leistų jiems nepastebimai vartoti tabaką vietose, kuriose nerūkoma. Taigi tiems, kuriems nepavyktų mesti rūkyti, kiltų grėsmė dvigubai vartoti tabaką: ir rūkomąjį, ir skirtą oraliniam vartojimui. Priešingai, neįrodyta, kad oraliniam vartojimui skirtas tabakas, kaip alternatyva rūkomajam tabakui, yra veiksminga priemonė mesti rūkyti (*pakaitinio gaminio poveikis*). Teisės aktų leidėjas iš to padarė išvadą, kad minėto draudimo išlaikymas apskritai yra naudingas siekiant apsaugoti visuomenės sveikatą [16].

26. Kaip matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, *Swedish Match* ir NNA ginčija aptariamo draudimo atitiktį proporcingumo principui, akcentuodami *santykinai mažesnį* oraliniam vartojimui skirto tabako *kenksmingumą*, palyginti su kitais tabako gaminiais. Jų teigimu, šio draudimo panaikinimas leistų pakeisti rūkomojo tabako gaminius kitais tabako gaminiais, kurie yra mažiau kenksmingi (*pakaitinio gaminio poveikis*). Taigi būtų apsaugota didelė dalis pasyviai rūkančių asmenų. Be to, neįrodyta, kad oraliniam vartojimui skirto tabako vartojimas daro *tarpinio gaminio poveikį*, t. y. skatina vartoti rūkomąjį tabaką. Taigi, nors oraliniam vartojimui skirtas tabakas nėra visai nekenksmingas, minėtas draudimas apskritai būtų nenaudingas siekiant apsaugoti visuomenės sveikatą. *Swedish Match* ir NNA taip pat nurodo draudimo pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką nenuoseklumą, atsižvelgiant į tai, kaip vertinami kiti produktai, kuriems taikoma Direktyva 2014/40.

27. Šie priešingi požiūriai atspindi dvi skirtingas kovos su tabaku kryptis. Draudimas pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką sietinas su *tabako gaminių pasiūlos ir vartojimo mažinimo* strategija, o *Swedish Match* ir NNA siūlomą šio draudimo panaikinimą galima būtų priskirti prie tabako *kenksmingo poveikio mažinimo* strategijos.

14 Žr. Komisijos pasiūlymą, p. 9, ir poveikio vertinimą, p. 62.

15 Šiuo klausimu žr. 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimus *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 37–42 punktai) ir *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 38–43 punktai).

16 Komisijos pasiūlymas, p. 9, ir poveikio vertinimas, p. 64–69.

28. Nagrinėjamu atveju Teisingumo Teismas vis dėlto neturi tikrinti, ar teisės aktų leidėjo priimta priemonė buvo „vienintelė arba geriausia iš galimų [geriausia galima]“, jis tik turi patikrinti, ar ji buvo „akivaizdžiai netinkam[a]“ [17]. Iš tikrųjų srityse, kuriose reikia priimti politinius, ekonominius ir socialinius sprendimus ir atlikti sudėtingus vertinimus, Sąjungos teisės aktų leidėjas turi didelę diskreciją. Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad tarp šių sričių yra ir tabako gaminių reglamentavimo sritis [18], įskaitant oraliniam vartojimui skirto tabako gaminius [19].

29. Proporcingumo principo laikymosi teisminę kontrolę riboja trys iš šio principo kylantys reikalavimai. Šiuo atžvilgiu primintina, jog vadovaujantis suformuota jurisprudencija pagal šį principą reikalaujama, kad Sąjungos institucijų priimti aktai būtų tinkami jais siekiamiems tikslams įgyvendinti („tinkamumo kriterijus“). Antra, šiais aktais neturi būti viršijama tai, kas būtina šiems tikslams įgyvendinti, todėl jei galima rinktis iš kelių tinkamų priemonių, pirmenybė teiktina mažiausiai suvaržančiai („būtinumo kriterijus“). Trečia, sukelti nepatogumai neturi būti neproporcingi siekiamiems tikslams („proporcingumo siaurąja prasme kriterijus“) [20].

B. Tinkamumo kriterijus

30. Taikant tinkamumo kriterijų aktas, priimtas srityje, kurioje Sąjungos teisės aktų leidėjas turi didelius teisėkūros įgaliojimus, gali būti pripažintas negaliojančiu tik tuo atveju, jeigu jis akivaizdžiai netinkamas siekiamiems tikslams įgyvendinti. Tačiau net ir vykdydamas tokius įgaliojimus teisės aktų leidėjas privalo pagrįsti savo pasirinkimą objektyviais ir siekiamus tikslus atitinkančiais kriterijais, atsižvelgdamas į visas faktines aplinkybes ir priimant atitinkamą aktą turimus techninius ir mokslo duomenis [21].

31. Sprendimuose *Swedish Match* [22] ir *Arnold André* [23] Teisingumo Teismas jau konstatavo, kad Direktyvos 2001/37 8 straipsnyje numatytas draudimas pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką nėra akivaizdžiai netinkamas juo siekiamam dvejopam tikslui įgyvendinti.

32. Tuo tikslu Teisingumo Teismas pabrėžė oraliniam vartojimui skirto tabako *pavojingumą*. Pirma, jame yra nikotino, kuris sukelia priklausomybę ir kurio nuodingumas neginčijamas. Antra, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad oraliniam vartojimui skirto tabako vartojimas daro kenksmingą poveikį, pavyzdžiui, padidėja rizika susirgti burnos vėžiu, bet pripažino, kad mokslininkai šiuo klausimu nesutaria. Be to, priimant Direktyvą 2001/37 nebuvo įrodyta, kad šis kenksmingas poveikis yra mažesnis nei poveikis, susijęs su kitų tabako gaminių vartojimu [24].

17 Žr., be kita ko, 2001 m. liepos 12 d. Sprendimą *Jippes ir kt.* (C-189/01, EU:C:2001:420, 83 punktas), 2010 m. birželio 8 d. Sprendimą *Vodafone ir kt.* (C-58/08, EU:C:2010:321, 52 punktas) ir 2018 m. vasario 7 d. Sprendimą *American Express* (C-304/16, EU:C:2018:66, 86 punktas).

18 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimas *British American Tobacco (Investments) ir Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:741, 123 punktas), 2016 m. gegužės 4 d. Sprendimas *Lenkija / Parlamentas ir Taryba* (C-358/14, EU:C:2016:323, 79 punktas) ir 2016 m. gegužės 4 d. Sprendimas *Pillbox 38* (C-477/14, EU:C:2016:324, 49 punktas).

19 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimai *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 48 punktas) ir *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 46 punktas). Šios diskrecijos negalima paneigti NNA per posėdį pateiktu argumentu, kad draudimu pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką yra ribojama Chartijos 35 straipsnyje įtvirtinta teisė į sveikatos apsaugą. Ši pagrindinė teisė apima teisę kaip alternatyvą rūkomajam tabakui įsigyti mažiau kenksmingus nikotino turinčius gaminius. Šiuo atžvilgiu pabrėžtina, kad minėtu draudimu siekiama ne tiek apriboti teisę į sveikatos apsaugą, kiek ją sukonkretinti, o tam būtina atlikti sudėtingus vertinimus atsižvelgiant ne tik į rūkančiųjų, bet ir į visos visuomenės interesus (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 2016 m. gegužės 4 d. Sprendimo *Philip Morris Brands ir kt.*, C-547/14, EU:C:2016:325, 176 punktą).

20 Žr., be kita ko, 2016 m. gegužės 4 d. Sprendimą *Pillbox 38* (C-477/14, EU:C:2016:324, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

21 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Arcelor Atlantique ir Lorraine ir kt.* (C-127/07, EU:C:2008:728, 58 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Šiuo klausimu taip pat žr. 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimą *Ispanija / Taryba* (C-310/04, EU:C:2006:521, 122 punktas) ir 2010 m. liepos 8 d. Sprendimą *Afton Chemical* (C-343/09, EU:C:2010:419, 34 punktas).

22 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas (C-210/03, EU:C:2004:802).

23 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas (C-434/02, EU:C:2004:800).

24 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimai *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 51–53 punktai) ir *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 49–51 punktai).

33. Teisingumo Teismas taip pat išnagrinėjo poveikį, kurį nagrinėjamo draudimo panaikinimas galėtų daryti *vartojimo įpročiams*. Jis priminė, jog šis draudimas buvo nustatytas atsižvelgiant į realią riziką, kad oraliniam vartojimui skirtą tabaką vartos jaunimas. Be to, galimas pakaitinio gaminio poveikis nebuvo įrodytas, nes mokslininkai šiuo klausimu vis dar nesutaria [25].

34. Mano nuomone, nei mokslo žinių raida, nei teisinio pagrindo, taikytino tabako gaminiams ir susijusiems gaminiams, pokyčiai, įvykę priėmus minėtus teismo sprendimus, neleidžia daryti kitokios išvados dėl Direktyvos 2014/40 1 straipsnio c punkto ir 17 straipsnio tinkamumo pasiekti jais užsibrėžtą dvejopą tikslą.

1. Dėl argumento, grindžiamo mokslinio pobūdžio pokyčių buvimu

a) Pirminiai paaiškinimai, susiję su atsargumo principo taikymu

35. Kaip ir Direktyva 2001/37, Direktyva 2014/40 priimta aplinkybėmis, kai nemaža neaiškumų ir prieštaringų nuomonių dėl oraliniam vartojimui skirto tabako kenksmingo poveikio ir jo pateikimo rinkai visoje Sąjungoje poveikio vartojimo įpročiams pobūdžio ir apimties.

36. Komisija poveikio vertinime pripažino, kad, nors manoma, jog yra įrodytas tam tikro kenksmingo poveikio, susijusio su oraliniam vartojimui skirto tabako vartojimu, buvimas, kito kenksmingo poveikio buvimas ir apimtis neaiškūs. Be to, atsižvelgiant į labiausiai tikėtino poveikio, kurį galėtų padaryti draudimas pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką, vartotojų įpročiams kitose valstybėse narėse nei Švedija, spėjamąjį pobūdį, negalima tvirtai teigti, kad šis poveikis toks ir bus [26].

37. Taip pat pažymėtina, kad, kaip matyti iš poveikio vertinime pateiktų šio galimo poveikio analizių, atliktų remiantis įvairiais mokslininkų darbais, pirmiausia ANNPSMK nuomone, dėl jo visiškai vieningai nesutariama. *Swedish Match* ir NNA, atsižvelgdamos į tam tikras šios nuomonės dalis ir tam tikrus joje nurodytus straipsnius, padarė kitokias išvadas. Jos remiasi, be kita ko, moksline ataskaita, parengta *Swedish Match* prašymu ir pridėta prie jos rašytinių pastabų; ją užsakant prašyta kritiškai įvertinti Direktyvos 2014/40 mokslinį pagrįstumą. Jos taip pat mini tam tikrus tyrimus, atliktus vėliau, nei buvo pateiktas poveikio vertinimas ir priimta ši direktyva, kuriuose prieštaraujama poveikio vertinime padarytoms išvadoms.

38. Šiomis aplinkybėmis reikia išnagrinėti Direktyvos 2014/40 1 straipsnio c punkto ir 17 straipsnio tinkamumą apsaugoti visuomenės sveikatą atsižvelgiant į SESV 191 straipsnio 2 dalyje numatytą atsargumo principą, išsamiau paaiškintą jurisprudencijoje. Pagal šį principą, „jei kyla abejonių dėl pavojaus žmonių sveikatai buvimo ar jo masto, apsaugos priemonių galima imtis nelaukiant, kol bus visiškai įrodyta, jog šis pavojus realus ir rimtas [didelis]“ [27]. Kaip bus matyti iš tolesnės mano analizės, abejonės, kuriomis pateisinamas minėto principo taikymas, gali būti susijusios tiek su kenksmingu gaminio poveikiu, tiek su poveikiu vartojimo įpročiams, kurį lemtų gaminio pateikimas rinkai [28].

25 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimai *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 49 ir 51 punktai) ir *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 47 ir 49 punktai).

26 Poveikio vertinimas, p. 64–68.

27 Žr., be kita ko, 1998 m. gegužės 5 d. Sprendimą *Jungtinė Karalystė / Komisija* (C-180/96, EU:C:1998:192, 99 punktas), 2003 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Monsanto Agricoltura Italia ir kt.* (C-236/01, EU:C:2003:431, 111 punktas) ir 2016 m. birželio 9 d. Sprendimą *Pesce ir kt.* (C-78/16 ir C-79/16, EU:C:2016:428, 47 punktas).

28 Žr. šios išvados 56 punktą.

39. Atsargumo priemonių teisėtai galima imtis, tik jei prieš tai atliktas kiek galima išsamesnis rizikos įvertinimas. Taigi vien hipotetiniais teiginiais, susijusiais su rizikos buvimu ir grindžiamais paprasčiausiomis moksliškai neįrodytomis prielaidomis, tokių priemonių priėmimo negalima pateisinti [29]. Jas galima priimti tik tuo atveju, jei „paaiškėja, kad dėl atliktų tyrimų rezultatų nepakankamumo, neįtikinamumo arba netikslumo neįmanoma neabejotinai nustatyti nurodomo pavojaus buvimo arba apimties, tačiau realaus pavojaus visuomenės sveikatai tikimybė išlieka tuo atveju, jeigu pavojus pasitvirtintų“ [30].

40. Ar vykdoma pareiga kiekvieną atsargumo priemonę pagrįsti tokiu pavojaus vertinimu, reikia patikrinti atsižvelgiant į didelę Sąjungos teisės aktų leidėjo diskreciją srityse, kuriose jis turi atlikti sudėtingus vertinimus [31]. Iš tikrųjų ši diskrecija apima ne tik priemonių, kurias reikia priimti, pobūdį ir apimtį, bet ir mokslinio pobūdžio faktinių aplinkybių vertinimą, atliekamą siekiant juos nustatyti [32]. Taip yra todėl, kad „[Sąjungos] teismas negali savo faktinių ir techninio pobūdžio aplinkybių vertinimu pakeisti teisės aktų leidėjo, kuriam Sutartyje nustatyta ši pareiga, vertinimo“ [33].

41. Jeigu įvertinus riziką ir toliau nėra vieningos mokslininkų nuomonės, Sąjungos teisės aktų leidėjas turi nustatyti rizikos lygį, laikytiną nepriimtinu visuomenei, ir parengti tinkamas atsargumo priemones. Ši užduotis, susijusi su rizikos valdymu, prieš tai ją įvertinus, taip pat reiškia didelę diskreciją priimti politinius sprendimus, susijusius su pasiektinu apsaugos lygiu ir tuo tikslu įgyvendinamomis priemonėmis [34].

42. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir reikia nustatyti, ar teisės aktų leidėjas Direktyvos 2014/40 1 straipsnio c punktą ir 17 straipsnį priėmė neperžengdamas savo diskrecijos vertinti riziką, susijusią su oraliniam vartojimui skirto tabako vartojimu, ir pasirinkti tinkamo pobūdžio ir apimties priemonę, ribų.

b) Dėl teiginio, kad oraliniam vartojimui skirtas tabakas sukelia priklausomybę ir yra kenksmingas

43. Pagal Direktyvos 2014/40 32 konstatuojamąją dalį oraliniam vartojimui skirtas tabakas „sukelia priklausomybę ir turi neigiamą poveikį žmonių sveikatai“. Šis teiginys grindžiamas poveikio vertinime padaryta išvada, kad oraliniam vartojimui skirto tabako vartojimas susijęs su *aiškia* priklausomybės nuo nikotino rizika ir tam tikru nepageidaujamu poveikiu, kaip nėštumo komplikacijos, taip pat su *tiksliai nenustatyta* kitokio kenksmingo poveikio rizika [35]. Šiuo atžvilgiu poveikio vertinime atskleidžiamos mokslininkų abejonės, susijusios su didesne rizika susirgti kasos, burnos ir stemplės vėžiu ar mirti nuo miokardo infarkto [36].

29 Žr., be kita ko, 2003 m. rugsėjo 9 d. Sprendimą *Monsanto Agricoltura Italia ir kt.* (C-236/01, EU:C:2003:431, 106 punktas), 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Gowan Comércio Internacional e Serviços* (C-77/09, EU:C:2010:803, 78 punktas) ir 2017 m. rugsėjo 13 d. Sprendimą *Fidenato ir kt.* (C-111/16, EU:C:2017:676, 51 punktas).

30 Žr., be kita ko, 2014 m. balandžio 10 d. Sprendimą *Acino / Komisija* (C-269/13 P, EU:C:2014:255, 58 punktas), 2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Neptune Distribution* (C-157/14, EU:C:2015:823, 82 punktas) ir 2016 m. gegužės 4 d. Sprendimą *Pillbox 38* (C-477/14, EU:C:2016:324, 55 punktas).

31 Šiuo klausimu žr. 1998 m. gegužės 5 d. Sprendimą *Jungtinė Karalystė / Komisija* (C-180/96, EU:C:1998:192, 60 punktas) ir 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Gowan Comércio Internacional e Serviços* (C-77/09, EU:C:2010:803, 55 punktas).

32 Žr., be kita ko, 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimą *Ispanija / Taryba* (C-310/04, EU:C:2006:521, 121 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

33 Žr., be kita ko, 2010 m. liepos 8 d. Sprendimą *Afton Chemical* (C-343/09, EU:C:2010:419, 28 ir 33 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

34 Žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Gowan Comércio Internacional e Serviços* (C-77/09, EU:C:2010:803, 60 ir 82 punktai), 2013 m. liepos 11 d. Sprendimą *Prancūzija / Komisija* (C-601/11 P, EU:C:2013:465, 143 punktas) ir 2016 m. birželio 9 d. Sprendimą *Pesce ir kt.* (C-78/16 ir C-79/16, EU:C:2016:428, 49 punktas). Šiuo klausimu taip pat žr. generalinio advokato M. Poiares Maduro išvadą, pateiktą byloje *Komisija / Nyderlandai* (C-41/02, EU:C:2004:520, 32 punktas).

35 Žr. šios išvados 36 punktą. Šiomis aplinkybėmis Komisija išsamiai išnagrinėjo kenksmingą švediško snuso poveikį. Ji nustatė, kad nors dabar snuso sudėtyje yra labai mažai pagrindinių kancerogeninių medžiagų, kurių yra oraliniam vartojimui skirtame tabake, vis dėlto snusas nėra visai nekenksmingas. Komisija pridūrė, kad tokios sudėties snusas nepakankamai ilgai pateikiamas rinkai, kad, remiantis turimais duomenimis, būtų galima pagrįstai nuspręsti, jog sumažėjo rizika susirgti vėžiu (poveikio vertinimas, p. 64).

36 Poveikio vertinimas, p. 64 ir 65.

44. *Swedish Match* ir NNA teigia, pirma, kad kenksmingo poveikio rizika, susijusi su oraliniam vartojimui skirto tabako vartojimu, yra mažesnė, palyginti su rizika, kylančia vartojant rūkomąjį tabaką.

45. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad poveikio vertinime iš tikrųjų pripažįstama, jog oraliniam vartojimui skirtas tabakas yra mažiau kenksmingas nei rūkomasis tabakas [37]. Vis dėlto šis teiginys nepaneigia išvados, kuria grindžiamas teisės aktų leidėjo pasirinkimas išlaikyti aptariamą draudimą, kad oraliniam vartojimui skirtas tabakas apskritai kenksmingas sveikatai.

46. Antra, *Swedish Match* ir NNA ginčija poveikio vertinime esantį teiginį, kad vartojant oraliniam vartojimui skirtą tabaką pirmiausia padidėja rizika susirgti tam tikrų rūšių vėžiu. Jos nurodo, kad įvairūs tyrimai, tarp jų sistemingos peržiūros ir atskirų tyrimų metaanalizės, leidžiančios patikimiau įvertinti šią riziką, nei darbai, į kuriuos daroma nuoroda poveikio vertinime [38], paneigia šį teiginį.

47. Mano nuomone, šie argumentai neleidžia įrodyti, jog, konstatuodamas, kad dėl minėtos rizikos buvimo ir apimties ir toliau nebuvo vieningos mokslininkų nuomonės ir kad tokios nuomonės nebuvimas nekliudo jam veikti siekiant užkirsti kelią šiai rizikai, teisės aktų leidėjas peržengė savo diskrecijos ribas [39]. Iš tikrųjų aptariama rizika buvo nustatyta remiantis visų turimų mokslo duomenų vertinimu. Atsižvelgdamas į šį vertinimą, teisės aktų leidėjas, naudodamasis savo diskrecija, nusprendė, kad ši rizika, nors ir nesant mokslininkų vieningos nuomonės, yra pakankamai pagrįsta.

48. Kaip poveikio vertinime konstatavo Komisija, aplinkybės, kad tam tikrus duomenis, kuriais remdamasi ji nusprendė, jog oraliniam vartojimui skirtas tabakas yra kenksmingas, paneigia ką kita parodantys tyrimai, nepakanka, kad būtų paneigta ši galutinė išvada [40]. Turėdamas diskreciją vertinti riziką teisės aktų leidėjas, mano manymu, turi taip pat diskreciją vertinti prieinamų tyrimų patikimumą ir svarbą, aiškinti jų rezultatus ir nustatyti kiekvieno atitinkamo tyrimo santykinę reikšmę.

49. Be to, kadangi *Swedish Match* ir NNA remiasi tam tikrais tyrimais, atliktais jau priėmus Direktyvą 2014/40, kuriuose atmetama bet kokia oraliniam vartojimui skirto tabako ir didesnės rizikos susirgti burnos ir kasos vėžiu sąsaja, nemanau, kad būtina aiškinti, ar ir, jei reikia, kiek į šiuos tyrimus reikia atsižvelgti vertinant nagrinėjamų nuostatų galiojimą [41]. Pakanka konstatuoti, kad bet kuriuo atveju, pirma, neįrodyta, kad *Swedish Match* ir NNA daromoms išvadoms, remiantis minėtais tyrimais, pritartų mokslininkų bendruomenė, taigi ir būtų išsklaidytos abejonės, į kurias atsižvelgė teisės aktų leidėjas. Antra, teisės aktų leidėjas nusprendė, kad turi išlikti su oraliniam vartojimui skirtu tabaku susijęs draudimas, atsižvelgdamas ne tik į šią riziką, bet ir į visą riziką, susijusią su šio tabako poveikiu sveikatai ir vartojimo įpročiams.

50. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia pasakyti, jog konstatuodamas, kad oraliniam vartojimui skirtas tabakas sukelia priklausomybę ir kenkia sveikatai, nes padidina tam tikro kenksmingo poveikio riziką ir gali padidinti kito kenksmingo poveikio riziką, teisės aktų leidėjas neperžengė savo diskrecijos ribų.

37 Poveikio vertinimas, p. 23, 50 ir 63. Todėl teiginys, pateikiamas 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimuose *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 53 punktas) ir *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 51 punktas), kad neįrodyta, jog oraliniam vartojimui skirtas tabakas yra mažiau kenksmingas nei cigaretės, nebėra aktualus.

38 *Swedish Match* ir NNA pabrėžė, kad atliekant metaanalizes lyginami įvairių atskirų mokslinių tyrimų rezultatai naudojantis statistiniais metodais, o tai leidžia įvertinti sąryšį tarp šių rezultatų ir sumažinti atsitiktinių svyravimų įtaką.

39 Žr. šios išvados 38–40 punktus.

40 Poveikio vertinimas, p. 66.

41 Šiuo klausimu primintina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją Sąjungos teisės akto galiojimas turi būti vertinamas atsižvelgiant į jo priėmimo metu buvusias faktines ir teisines aplinkybes (žr., be kita ko, 2013 m. spalio 17 d. Sprendimo *Schaible*, C-101/12, EU:C:2013:661, 50 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Vis dėlto 2006 m. sausio 12 d. Sprendime *Agrarproduktion Staebelow* (C-504/04, EU:C:2006:30, 40 punktas) ir 2016 m. birželio 9 d. Sprendime *Pesce ir kt.* (C-78/16 ir C-79/16, EU:C:2016:428, 51 punktas) Teisingumo Teismas pridūrė, kad jei nauji duomenys keičia rizikos sampratą arba rodo, kad rizikos gali būti išvengta ne tokiomis griežtomis priemonėmis, nei esamos, Sąjungos institucijos privalo užtikrinti teisės aktų pakeitimą atsižvelgdamos į naujus duomenis.

c) Dėl poveikio, kurį aptariamo draudimo panaikinimas galėtų daryti vartojimo įpročiams, vertinimo

51. Poveikio vertinime Komisija pabrėžė, kad nors asmens, kuris visiškai liautųsi vartoti rūkomąjį tabaką, pradėjęs vartoti oraliniam vartojimui skirtą tabaką, sveikata pagerėtų, bendras draudimo pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką panaikinimo poveikis visuomenės sveikatai priklausytų nuo to, kaip į šį panaikinimą reaguotų vartotojai Sąjungos mastu. Tik stebint šias reakcijas galėtų būti nustatyta, ar galimas pakaitinio gaminio poveikis būtų didesnis nei galimas skatinimo pradėti vartoti gaminį poveikis, tarpinio gaminio poveikis ir dvigubo vartojimo poveikis, ar atvirkščiai, nes visi šie poveikiai galėtų reikštis vienu metu [42].

52. Vis dėlto Komisija paeiliui išsamiai išnagrinėjo argumentus, susijusius su kiekvieno šio poveikio tikimybe, visapusiškai įvertindama mokslo duomenis, surinktus šalyse, kuriose oraliniam vartojimui skirtas tabakas gali būti pateikiamas rinkai [43]. Komisija iš esmės nusprendė, kad šie duomenys neleidžia daryti patikimų išvadų dėl oraliniam vartojimui skirto tabako veiksmingumo metant rūkyti. Be to, minėti duomenys patvirtino didelę skatinimo pradėti vartoti gaminį poveikio ir dvigubo vartojimo poveikio riziką ir neleido nei patvirtinti, nei atmesti tarpinio gaminio poveikio rizikos [44]. Remdamiesi šia analize, Komisija ir vėliau teisės aktų leidėjas nusprendė, kad aptariamo draudimo panaikinimas galėtų daryti neigiamą poveikį vartojimo įpročiams, kurio neatsvertų galimas pakaitinio gaminio poveikis.

53. *Swedish Match* ir NNA ginčija minėtą vertinimą, kiek tai susiję su pakaitinio gaminio poveikio ir tarpinio gaminio poveikio tikimybe ir bendru tokio draudimo panaikinimo poveikiu visuomenės sveikatai [45]. Jos iš esmės kreipia dėmesį į duomenis ir argumentus, įrodančius oraliniam vartojimui skirto tabako veiksmingumą padedant mesti rūkyti ir tarpinio gaminio poveikio nebuvimą. Vis dėlto jos neneigia, kad kiti duomenys ar argumentai, kuriuos pateikia Komisija, remdamasi pirmiausia ANNPSMK nuomone, pagrindžia priešingas išvadas.

54. Teisingumo Teismas neturi spręsti dėl šių skirtingų teiginių pagrįstumo, taigi pakeisti teisės aktų leidėjo atlikto reikšmingų faktinių duomenų vertinimo savuoju. Pakanka konstatuoti, kad *Swedish Match* ir NNA argumentai dar kartą patvirtina, kad mokslininkai ir toliau nesutaria dėl poveikio, kurį draudimo pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką panaikinimas galėtų turėti vartotojų elgesiui visoje Sąjungoje, pobūdžio ir apimties.

55. Kadangi rizika, kurią galėtų lemti toks panaikinimas dėl poveikio vartojimo įpročiams, buvo tinkamai nustatyta ir įvertinta prieš priimant Direktyvą 2014/40, tokios abejonės netrukdo teisės aktų leidėjui imtis atsargumo priemonių, net jei šios rizikos tikrumas ir dydis nebuvo visiškai įrodyti [46].

42 Poveikio vertinimas, p. 64. Taip pat žr. generalinio advokato L. A. Geelhoed išvadą, pateiktą byloje *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:487, 53 ir 54 punktai).

43 Poveikio vertinimas, p. 66–69.

44 Šiuo klausimu Komisija pažymėjo, kad kai kurie duomenys, gauti iš Jungtinių Amerikos Valstijų, įrodo, kad oraliniam vartojimui skirto tabako vartojimas gali lemti rūkomojo tabako vartojimą, tačiau tam tikri iš Švedijos gauti duomenys to nepatvirtina. Komisija taip pat rėmėsi vienu tyrimu, kuriame oraliniam vartojimui skirto tabako vartojimas ankstyvoje paauglystėje siejamas su didesne tikimybe retkarčiais rūkyti paauglystės pabaigoje (poveikio vertinimas, p. 68).

45 Priešingai, *Swedish Match* ir NNA neginčija pačios skatinimo pradėti vartoti gaminį poveikio ir dvigubo vartojimo poveikio rizikos. Tačiau *Swedish Ma*tch teigia, kad turimi tyrimai nenustatė konkretaus ar didesnio kenksmingo poveikio asmenims, vartojantiems ir oraliniam vartojimui skirtą tabaką, ir rūkomąjį tabaką.

46 Žr. šios išvados 38–40 punktus.

56. Šiuo aspektu remiuosi Sprendimu *Pillbox 38*[47], kuriame Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nėra įtikinamų mokslo duomenų, susijusių pirmiausia su elektroninių cigarečių, kaip priemonės mesti rūkyti, veiksmingumu, taip pat „paskatinimo“ pradėti rūkyti poveikiu vartojant šiuos gaminius[48]. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas turi elgtis atsižvelgdamas į reikalavimus, kylančius iš atsargumo principo. Taigi Direktyvos 2014/40 nuostata, susijusi su sąlygomis, apibrėžiančiomis elektroninių cigarečių pateikimą rinkai[49], neprieštarauja proporcingumo principui[50].

57. Todėl Sąjungos teisės aktų leidėjas neperžengė savo diskrecijos ribų, kai, remdamasis poveikio vertinimu, nusprendė, kad panaikinus draudimą pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką dėl šio panaikinimo poveikio vartojimo įpročiams gali apskritai padidėti Sąjungoje tabako daroma žala.

d) Dėl aptariamos priemonės pobūdžio ir apimties pasirinkimo

58. Atsižvelgdamas į riziką visuomenės sveikatai, galinčią kilti panaikinus nagrinėjamą draudimą, vertinimą, teisės aktų leidėjas nusprendė Direktyvoje 2014/40 išlaikyti šį draudimą. Mano nuomone, toks pasirinkimas nėra akivaizdžiai netinkamas siekiant įgyvendinti dvejopą šios direktyvos tikslą.

59. Kaip jau pažymėjau, jei išlieka abejonių dėl tam tikrų gaminių keliamos rizikos sveikatai pobūdžio ir apimties, rizikos lygis, laikytinas nepriimtinu visuomenei, nustatomas vykdant politinio, ekonominio ir socialinio pobūdžio pasirinkimą, priklausantį teisės aktų leidėjo, kuris turi vadovautis atsargumo principu, diskrecijai[51].

60. Teisės aktų leidėjas, naudodamasis šia diskrecija, turėjo įgyvendinti tai, kad, kaip reikalaujama pagal įvairias pirminės teisės nuostatas[52], būtų užtikrinamas aukštas sveikatos apsaugos lygis. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pridūrė, kad Direktyva 2014/40 siekiama užtikrinti tokį sveikatos apsaugos lygį visiems žmonėms, todėl jos tinkamumas siekiant šio tikslo negali būti vertinamas atsižvelgiant tik į vieną vartotojų kategoriją[53].

61. Nagrinėjamu atveju teisės aktų leidėjas vertino, viena vertus, aptariamo draudimo panaikinimo bendro neigiamo poveikio visuomenės sveikatai riziką, tiesa, neaiškią, ir, kita vertus, riziką, taip pat neaiškią, kad išlaikius šį draudimą dabartiniai rūkantys asmenys negalės pasinaudoti mažiau kenksminga alternatyva rūkomajam tabakui.

62. Būdamas tos nuomonės, kad pirmoji rizika didesnė už antrąją, teisės aktų leidėjas nusprendė, jog, siekiant įgyvendinti pagrindinį tikslą apsaugoti visuomenės sveikatą, reikia teikti pirmenybę tarpiniam tikslui (išvengti naujo priklausomybės nuo nikotino šaltinio atsiradimo, pirmiausia tarp jaunimo, be to, galinčio vėliau paskatinti vartoti rūkomąjį tabaką), o ne kitam tikslui (sudaryti sąlygas galimai pagalbai mesti rūkyti).

63. Mano manymu, nekyla abejonių, kad teisės aktų leidėjas elgėsi paisydamas atsargumo principo. Iš tikrųjų jo turima diskrecija nustatyti rizikos lygį, laikytiną nepriimtinu visuomenei, prireikus gali apimti ir pasirinkimą, nuo kurios rūšies rizikos saugotis, jei vienu metu kelių rūšių rizikos išvengti negalima[54].

47 2016 m. gegužės 4 d. sprendimas (C-477/14, EU:C:2016:324, 50–55 ir 60 punktai).

48 Žr. Direktyvos 2014/40 43 konstatuojamąją dalį.

49 Žr. Direktyvos 2014/40 20 straipsnį.

50 Taip pat žr. generalinės advokatės J. Kokott išvadą, pateiktą byloje *Philip Morris Brands ir kt.* (C-547/14, EU:C:2015:853, 155–159 punktai).

51 Žr. šios išvados 41 punktą.

52 SESV 9 straipsnis, 114 straipsnio 3 dalis ir 168 straipsnio 1 dalis, taip pat Chartijos 35 straipsnio antras sakinys.

53 Šiuo klausimu žr. 2016 m. gegužės 4 d. sprendimus *Philip Morris Brands ir kt.* (C-547/14, EU:C:2016:325, 176 punktas) ir *Lenkija / Parlamentas ir Taryba* (C-358/14, EU:C:2016:323, 86 punktas).

54 Šiuo klausimu žr. 2016 m. gegužės 4 d. Sprendimą *Pillbox 38* (C-477/14, EU:C:2016:324, 96 punktas).

64. Taip pat reikia atmesti *Swedish Match* pateiktą argumentą, kad teisės aktų leidėjas pažeidė proporcingumo principą, draudimo pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką panaikinimą susiedamas su šio tabako nekenksmingumo įrodymo sąlyga, nors toks reikalavimas nenustatytas jokiam kitam gaminiui, patenkančiam į Direktyvos 2014/40 taikymo sritį.

65. Šį argumentą sudaro dvi dalys. Pirma, *Swedish Match* kaltina Sąjungos teisės aktų leidėją tuo, kad jis išlaikė šį draudimą remdamasis aplinkybe, kad, kalbant apie oraliniam vartojimui skirto tabako vartojimą, neįrodyta „nulinė rizika“, nors toks kriterijus pagal jurisprudenciją yra neproporcingas. Antra, *Swedish Match* iš esmės teigia, kad teisės aktų leidėjas šia direktyva nustatyto tikslo nesiekė nuosekliai ir sistemingai. Nė viena iš šių argumento dalių manęs neįtikina.

66. Pirmoje iš šių dalių, mano manymu, remiamasi klaidingu tiek jurisprudencijos, tiek motyvų, kuriuos nurodė Sąjungos teisės aktų leidėjas, supratimu.

67. Iš tikrųjų teisės aktų leidėjas turi diskreciją priimti priemones, kuriomis siekiama išvengti rizikos sveikatai, jei ši rizika pakankamai įrodyta atlikus mokslinį vertinimą [55]. Priešingai, pagal jurisprudenciją nereikalaujama, kad tokio vertinimo rezultatai leistų nustatyti rizikos tikrumą atsižvelgiant į minimalią iš anksto nustatytą ribą [56]. Teisingumo Teismas taip pat nėra nustatęs tokios ribos, susijusios su rizikos pasireiškimo tikimybės laipsniu ar šio pasireiškimo dydžiu, kuri turi būti peržengta, kad būtų galima patvirtinti atsargumo priemonę [57].

68. Jau konstatavau, kad Direktyvos 2014/40 1 straipsnio c punktu ir 17 straipsniu siekiama užkirsti kelią tam tikrai aiškiai rizikai sveikatai, taip pat kitų rūšių rizikai, susijusiai tiek su šio draudimo panaikinimo tiesioginiu poveikiu sveikatai, tiek su jo galimomis pasekmėmis vartojimo įpročiams, kuri nėra vien hipotetinė. Taigi šios nuostatos buvo priimtos remiantis ne tuo, kad oraliniam vartojimui skirto tabako nekenksmingas pobūdis neįrodytas, o tuo, kad šio gaminio vartojimas lemia įrodyto ar bent tinkamai įvertinto kenksmingo poveikio riziką.

69. *Swedish Match* pateikto argumento antra dalis iš dalies sutampa su argumentu, kuris yra tolesnio skirsnio dalykas.

2. Dėl argumento, grindžiamo reglamentavimo sistemos pokyčiais

70. Pateikdamos argumentus, kuriais siekiama įrodyti akivaizdžiai netinkamą Direktyvoje 2014/40 nustatyto draudimo pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką pobūdį atsižvelgiant į teisinio pagrindo pokyčius, įvykusius nuo tada, kai buvo priimti sprendimai *Swedish Match* [58] ir *Arnold André* [59], *Swedish Match* ir NNA iš esmės ginčija šios priemonės tinkamumą nuosekliai ir sistemingai įgyvendinti ja siekiamą tikslą.

55 Žr. šios išvados 39 punktą. Būtent taip reikia suprasti *Swedish Match* per posėdį nurodytą Bendrojo Teismo jurisprudenciją, pagal kurią atšaukiant arba sušvelninant prevencinę priemonę negali būti reikalaujama „įrodyti visišką rizikos nebuvimą, nes paprastai moksliniu požiūriu tokio įrodymo pateikti neįmanoma, nes praktikoje nulinės rizikos nebūna“, todėl „prevencinė priemonė gali būti patvirtinta tik tada, jei rizika, nereikalaujant, kad jos buvimas ir mastas būtų „visiškai“ įrodyti pateikus neginčytinus mokslo įrodymus, atrodo vis dėlto pakankamai įrodyta remiantis šios priemonės tvirtinimo metu turėtais moksliniais duomenimis“ (2011 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Prancūzija / Komisija*, T-257/07, EU:T:2011:444, 76 punktas).

56 Konkrečiau kalbant, Teisingumo Teismas dėl atsisakymo suteikti leidimą prekiauti vaistu arba leidimo prekiauti vaistu atšaukimo yra nusprendęs, jog tam, kad tokios atsargumo priemonės galiotų, tik reikia, kad pavojus būtų „ne tik konkretus [ne konkretus], bet vien potencialus“ (2014 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Acino / Komisija*, C-269/13 P, EU:C:2014:255, 59 ir 73 punktai, ir 2015 m. gruodžio 3 d. Sprendimo *PP Nature-Balance Lizenz / Komisija*, C-82/15 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2015:796, 23 punktas).

57 Žr. šios išvados 41 punktą.

58 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas (C-210/03, EU:C:2004:802).

59 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas (C-434/02, EU:C:2004:800).

71. Jos teigia, kad Direktyva 2014/40 nedraudžiamas jokių kitų tabako gaminių pateikimas rinkai [60] ir, svarbiausia, kad rūkomasis tabakas ir kramtomasis ar uostomasis tabakas yra kenksmingesni nei oraliniam vartojimui skirtas tabakas. Be to, į šią direktyvą įtrauktos naujos nuostatos, reglamentuojančios būtent naujoviškus tabako gaminius ir elektronines cigaretes, bet jie nedraudžiami. Minėtos direktyvos 34 konstatuojamojoje dalyje pripažįstama, kad visi tabako gaminiai yra kenksmingi, o Teisingumo Teismas Sprendime *Pillbox 38* [61] nurodė, kad elektroninės cigaretės gali kelti riziką sveikatai. Šis argumentas dažniausiai sutampa su argumentu, kuriuo *Swedish Match* ir NNA ginčija nagrinėjamo draudimo atitiktį nediskriminavimo principui.

72. Šiuo atžvilgiu primintina, kad Sąjungos priemonė yra tinkama nurodytam tikslui įgyvendinti tik tuo atveju, jeigu ja iš tikrųjų nuosekliai ir sistemingai siekiama šio tikslo [62]. Beje, šis reikalavimas atitinka reikalavimą, susijusį su objektyviu kriterijų pobūdžiu, kuriuo remiasi Sąjungos teisės aktų leidėjas [63]. Nagrinėjamu atveju Direktyvos 2014/40 1 straipsnio c punktas ir 17 straipsnis atitinka šią sąlygą. Iš tikrųjų nei kitų tabako gaminių, nei elektroninių cigarečių padėtis nėra panaši į oraliniam vartojimui skirto tabako padėtį, todėl skirtingą jų vertinimą lemia objektyvūs ir nediskriminaciniai kriterijai.

73. Pirma, dėl skirtingo požiūrio į oraliniam vartojimui skirtą tabaką ir *kitus bedūmius tabako gaminius*, kaip antai kramtomąjį ar uostomąjį tabaką, reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad toks požiūris, nustatytas 1992 m. ir išlaikytas Direktyvoje 2001/37, nėra diskriminuojamojo pobūdžio. Jį lėmė objektyvios aplinkybės, susijusios su gaminių, kuriems buvo taikomas draudimas, naujumu to meto vidaus rinkoje, jų patrauklumu jaunimui ir tam tikrų nacionalinių draudimo priemonių tam tikrose valstybėse narėse buvimu [64]. Bylos medžiagoje nėra jokių duomenų, kurie leistų manyti, kad dabar taip nebėra. Be to, Komisija poveikio vertinime nustatė, kad, kitaip nei oraliniam vartojimui skirto tabako atveju, kiti bedūmiai tabako gaminiai užima tik nišines rinkas, kurių plėtojimosi galimybės ribotos atsižvelgiant pirmiausia į brangų ir iš dalies rankinį jų gamybos būdą [65]. Kaip matyti iš Direktyvos 2014/40 32 konstatuojamosios dalies, dėl to Sąjungos teisės aktų leidėjas nenusprendė, kad reikia uždrausti jų pateikimą rinkai.

74. Antra, dėl nurodyto nenuoseklumo, palyginti su *rūkomojo tabako* vertinimu, pažymėtina, kad priešingai šiam tabakui oraliniam vartojimui skirtas tabakas buvo palyginti naujas gaminys valstybių narių rinkose (išskyrus Švediją) tuo metu, kai buvo nustatytas draudimas pateikti jį rinkai. Taigi šis draudimas leido išvengti naujo priklausomybės šaltinio sukūrimo, atsižvelgiant į tai, kad oraliniam vartojimui skirtas tabakas galėjo būti ypač patrauklus jaunimui. Poveikio vertinime pažymima, kad šie argumentai išliko svarbūs ir priimant Direktyvą 2014/40. Be to, Komisija jame nurodė, kad uždraudus rūkomąjį tabaką veikiausiai atsirastų nelegali rinka, nes rūkančiųjų dalis Sąjungoje tuo metu siekė 28 % [66].

60 Per posėdį Jungtinės Karalystės vyriausybė ir Parlamentas teisingai pažymėjo, kad Direktyvos 2014/40 7 straipsniu draudžiama pateikti rinkai ir aromatizuotus tabako gaminius, nustačius pereinamąjį laikotarpį, nurodytą šio straipsnio 14 dalyje.

61 2016 m. gegužės 4 d. sprendimas (C-477/14, EU:C:2016:324, 51 ir 52 punktai).

62 2017 m. liepos 5 d. Sprendime *Fries* (C-190/16, EU:C:2017:513, 48 punktas) Teisingumo Teismas Sąjungos priemonei taikė suformuotą jurisprudenciją, susijusią su nacionalinės priemonės, kuria ribojamos judėjimo laisvės, užtikrinamos SESV, tinkamumu nuosekliai ir sistemingai įgyvendinti ja siekiamą tikslą (žr., be kita ko, 2015 m. gruodžio 23 d. Sprendimą *Scotch Whisky Association ir kt.* (C-333/14, EU:C:2015:845, 37 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

63 Žr. šios išvados 30 punktą.

64 Žr. 2004 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 66, 67 ir 71 punktai) ir Sprendimą *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 64, 65 ir 69 punktai).

65 Poveikio vertinimas, p. 76.

66 Žr. poveikio vertinimą, p. 49 ir 50. Taip pat žr. generalinio advokato L. A. Geelhoed išvadą, pateiktą bylose *British American Tobacco (Investments) ir Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:476, 231 punktas) ir *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:487, 60–62 punktai).

75. Trečia, neįžvelgiu nenuoseklumo tarp sistemų, taikomų oraliniam vartojimui skirtam tabakui, ir *naujoviškų tabako gaminių* kategorijai, įtrauktai Direktyvos 2014/40 2 straipsnio 14 punktu. Ši kategorija apima visus gaminius, kurie nepriskiriami kitoms šioje direktyvoje nurodytoms kategorijoms ir kurie galėjo pasirodyti Sąjungos rinkoje įsigaliojus šiai direktyvai [67]. Iki to laiko jų poveikis iš esmės negalėjo būti nei pastebimas, nei juo labiau išnagrinėtas. Todėl šia direktyva valstybės narės įpareigojamos nustatyti sistemą, pagal kurią atitinkami gamintojai ir importuotojai praneštų apie naujoviškus tabako gaminius, kuriuos numato pateikti rinkai. Prie pranešimo turi būti pridėti, be kita ko, tyrimų, susijusių su šių gaminių poveikiu sveikatai ir vartojimo įpročiams, duomenys [68]. Ši sistema palengvina šio poveikio vertinimą, į kurį atsižvelgiant būtų galima prireikus vėliau uždrausti ar apriboti tokių gaminių pateikimą rinkai. Priešingai, nors oraliniam vartojimui skirto tabako viso poveikio nebuvo galima tiksliai įvertinti ir apskaičiuoti, moksliškai jis buvo pakankamai nustatytas ir įrodytas, kad būtų pateisinamas draudimas pateikti šį gaminį rinkai.

76. *Swedish Match* ir NNA nepagrįstai teigia, kad oraliniam vartojimui skirtas tabakas taip pat yra „naujoviškas“ gaminys, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2014/40 34 konstatuojamąją dalį ir Teisingumo Teismo jurisprudenciją [69]. Mano nuomone, oraliniam vartojimui skirtas tabakas buvo kvalifikuotas kaip „naujoviškas“ tik tiek, kiek nesant draudimo tai būtų naujas gaminys valstybių narių (išskyrus Švediją) rinkose. Priešingai, kitaip nei „naujoviški tabako gaminiai“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio 14 punktą, oraliniam vartojimui skirtas tabakas yra žinomas ir apibrėžtas gaminys, nes jis nuo seno vartojamas Švedijoje ir jo poveikis ištirtas atlikus daug mokslinių tyrimų.

77. Ketvirta, argumentas, kad draudimas pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką yra nenuoseklus atsižvelgiant į *elektroninių cigarečių* reglamentavimą, atmestinas remiantis Sprendimu *Pillbox 38* [70]. Jame Teisingumo Teismas konstatavo, kad, kitaip nei tabako gaminiai, šios cigaretės yra, pirma, be nikotino, antra, bedūmės ir, trečia, palyginti nauji gaminiai, kurių keliamą riziką sveikatai dar reikia patikslinti. Jei antrasis iš nurodytų požymių reiškia tik tai, kad elektroninės cigaretės nepanašios į rūkomojo tabako gaminius, tai pirmasis ir trečiasis požymiai patvirtina, kad elektroninės cigaretės objektyviai skiriasi nuo visų tabako gaminių, įskaitant oraliniam vartojimui skirtą tabaką.

78. Apskritai pritariu generalinio advokato L. A. Geelhoed išvadoje, pateiktoje byloje *Arnold André* [71], išdėstytai pozicijai, kad tuo atveju, jei valstybių narių rinkose yra keli pavojingi gaminiai, Sąjungos teisės aktų leidėjas gali nuspręsti, kurie iš jų turi būti uždrausti, remdamasis visapusišku svarbių aplinkybių įvertinimu, neatmetant galimybės uždrausti kitus gaminius, jei aplinkybės pasikeičia [72].

79. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima daryti išvadą, kad nepažeistas nei nediskriminavimo principas dėl to, kad oraliniam vartojimui skirtas tabakas vertinamas kitaip nei kiti minėti gaminiai, nei proporcingumo principas dėl to, kad Direktyva 2014/40 nustatytų tikslų nesiekiama nuosekliai ir sistemingai.

67 Direktyvos 2014/40 2 straipsnio 14 punkte nurodyta, kad naujoviškas tabako gaminys – tai „tabako gaminys, kuris: a) nepriklauso jokiai iš šių kategorijų: cigaretės, cigaretėms sukti skirtas tabakas, pypkių tabakas, kaljanų tabakas, cigarai, cigarilės, kramtomasis tabakas, uostomasis tabakas ar oraliniam vartojimui skirtas tabakas, ir b) yra pateiktas rinkai po 2014 m. gegužės 19 d.“.

68 Žr. Direktyvos 2014/40 19 straipsnį.

69 Žr. 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimus *Swedish Match* (C-210/03, EU:C:2004:802, 66 punktas) ir *Arnold André* (C-434/02, EU:C:2004:800, 64 punktas).

70 2016 m. gegužės 4 d. sprendimas (C-477/14, EU:C:2016:324, 36–42 punktai).

71 C-434/02, EU:C:2004:487, 125 punktas.

72 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas taip pat jau yra nusprendęs, kad jei Sąjungos teisės aktų leidėjas turi nustatyti, kaip reglamentuoti sudėtingą situaciją, jis gali sukurti atitinkamą sistemą etapais, tačiau jo pasirinkimas turi būti pagrįstas objektyviais ir tinkamais kriterijais atsižvelgiant į aptariamu teisės aktu siekiamus tikslus (žr., be kita ko, 2013 m. spalio 17 d. Sprendimo *Schaible*, C-101/12, EU:C:2013:661, 91 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

C. Būtinumo kriterijus

80. Būtinumo kriterijaus taikymas Sąjungos teisės aktui, priimtam srityje, kaip antai nagrinėjamoje šiuo atveju, kurioje teisės aktų leidėjas turi didelę diskreciją, reiškia patikrinimą, ar tokiu aktu akivaizdžiai neviršijama tai, kas būtina jame nurodytiems tikslams pasiekti [73].

81. Direktyvos 2001/37 8 straipsnyje numatyto draudimo pateikti rinkai oraliniam vartojimui skirtą tabaką būtinybė siekiant joje nurodytų tikslų buvo patvirtinta sprendimuose *Swedish Match* [74] ir *Arnold André* [75]. Teisingumo Teismo teigimu, visos kitos priemonės, kuriomis gamintojams siekiama nustatyti techninius standartus, kad būtų sumažintas kenksmingas gaminio poveikis, ar reglamentuoti šio gaminio pakuotės ženklinimą bei jo pardavimo, ypač nepilnamečiams, sąlygas, sveikatos apsaugos požiūriu neturėtų to paties prevencinio poveikio, nes jos leistų rinkoje paplisti gaminiui, kuris bet kuriuo atveju yra kenksmingas [76].

82. Ši išvada taip pat paaiškina, kodėl šis draudimas išlaikytas Direktyvoje 2014/40. Kaip pabrėžė Komisija, priklausomybę sukeliančiu oraliniam vartojimui skirto tabako pobūdžiu pateisinamos tinkamu momentu priimtos prevencinės priemonės, atsižvelgiant į sunkiai panaikinamas pasekmes visuomenės sveikatai, kurias gali lemti šio gaminio patekimas į rinką visoje Sąjungoje.

83. Minėta išvada taikytina dar ir dėl to, kad, kaip matyti iš poveikio vertinimo, kitos galimos priemonės nesukliudytų realizuoti oraliniam vartojimui skirto tabako didelio komercinio potencialo atsižvelgiant pirmiausia į vietų, kuriose nerūkoma, nustatymą [77]. Be to, panaikinus šį draudimą galėtų tapti ne visai aišku, ar oraliniam vartojimui skirto tabako gaminiai yra kenksmingi [78]. Kaip pažymėjo Suomijos vyriausybė, kadangi toks draudimas nustatytas nuo 1992 m., jo panaikinimas leistų manyti, kad šie gaminiai nekenksmingi, o tai galėtų paskatinti jaunimą juos vartoti.

D. Proporcingumo siaurąja prasme kriterijus

84. Taikant trečiąjį proporcingumo vertinimo kriterijų srityse, kuriose Sąjungos teisės aktų leidėjas turi didelę diskreciją, tikrinama, ar aptariamas aktas nelemia akivaizdžiai neproporcingų nepatogumų dėl juo siekiamų tikslų [79]. Vis dėlto teisės aktų leidėjas turi atsižvelgti ne tik į pagrindinį tikslą, bet ir į esamus interesus, tarp jų – į asmenų, kuriuos šis aktas neigiamai paveikia, interesus. Jis turi nustatyti, ar siekiamais tikslais galima pateisinti net labai dideles neigiamas ekonomines pasekmes tam tikriems ūkio subjektams [80].

85. Mano nuomone, priimdamas Direktyvos 2014/40 1 straipsnio c punktą ir 17 straipsnį Sąjungos teisės aktų leidėjas laikėsi šių reikalavimų.

73 Žr., be kita ko, 2015 m. birželio 16 d. Sprendimą *Gauweiler ir kt.* (C-62/14, EU:C:2015:400, 81 punktas).

74 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas (C-210/03, EU:C:2004:802, 57 punktas).

75 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas (C-434/02, EU:C:2004:800, 55 punktas).

76 Pagal analogiją taip pat žr. 2016 m. gegužės 4 d. sprendimus *Philip Morris Brands ir kt.* (C-547/14, EU:C:2016:325, 160 punktas) ir *Lenkija / Parlamentas ir Taryba* (C-358/14, EU:C:2016:323, 95 punktas).

77 Poveikio vertinimas, p. 75.

78 Poveikio vertinimas, p. 68.

79 Žr., be kita ko, 2015 m. birželio 16 d. Sprendimą *Gauweiler ir kt.* (C-62/14, EU:C:2015:400, 91 punktas).

80 Žr., be kita ko, 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Arcelor Atlantique et Lorraine ir kt.* (C-127/07, EU:C:2008:728, 59 punktas), 2012 m. liepos 12 d. Sprendimą *Association Kokopelli* (C-59/11, EU:C:2012:447, 40 punktas) ir 2016 m. gegužės 4 d. Sprendimą *Philip Morris Brands ir kt.* (C-547/14, EU:C:2016:325, 185 punktas).

86. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs, jog visuomenės sveikatos apsaugos tikslas yra daug svarbesnis nei ekonominio pobūdžio interesai[81]. Taigi šio tikslo laikymas esminiu Sąjungos teisės sistemoje leidžia pateisinti net labai dideles neigiamas ekonomines pasekmes tam tikriems ūkio subjektams[82].

87. Mano manymu, būtent į tai atsižvelgdamas Teisingumo Teismas sprendimuose *Swedish Match*[83] ir *Arnold André*[84] sąmoningai neatliko ūkio subjektų interesų ir su sveikatos apsauga susijusių interesų palyginimo[85]. Jis netiesiogiai nusprendė, kad priemonė, kuria siekiama apsaugoti visuomenės sveikatą, atitinkanti du pirmuosius proporcingumo vertinimo kriterijus, būtinai atitinka ir trečiąjį kriterijų, nes bendrasis visuomenės sveikatos apsaugos interesas yra viršesnis už privačius ūkio subjektų interesus.

88. Baigdamas šią analizę, manau, kad nagrinėjamos nuostatos nėra akivaizdžiai netinkamos įgyvendinant dvejopą jomis siekiamą tikslą, taip pat jomis nėra akivaizdžiai viršijama tai, kas būtina jam įgyvendinti, ir jos nesukelia akivaizdžiai neproporcingų nepatogumų, palyginti su siekiama nauda.

V. Išvada

89. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court)* (Aukštasis Teisingumo Teismas (Anglija ir Velsas) Karalienės suolo skyrius (Administracinių bylų kolegija), Jungtinė Karalystė) pateikto prejudicinio klausimo ii punktą atsakyti taip:

Išnagrinėjus pateikto prejudicinio klausimo ii punktą nenustatyta nieko, kas galėtų paveikti 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/40/ES dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo ir kuria panaikinama Direktyva 2001/37/EB, 1 straipsnio c punkto ir 17 straipsnio galiojimą.

81 Žr. 1996 m. liepos 12 d. Nutartį *Jungtinė Karalystė / Komisija* (C-180/96 R, EU:C:1996:308, 93 punktas); 2012 m. balandžio 19 d. Sprendimą *Artegodan / Komisija* (C-221/10 P, EU:C:2012:216, 99 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), taip pat 2016 m. gegužės 4 d. Sprendimą *Philip Morris Brands ir kt.* (C-547/14, EU:C:2016:325, 156 punktas). Išvadoje, pateiktoje byloje *Philip Morris Brands ir kt.* (C-547/14, EU:C:2015:853, 179 punktas), generalinė advokatė J. Kokott pažymėjo, kad žmonių sveikatos apsaugai Sąjungos teisės vertybių skalėje suteikiama „nepalyginamai didesnė reikšmė" nei ekonominiams ūkio subjektų interesams. Taip pat žr. generalinio advokato L. A. Geelhoed išvadą, pateiktą byloje *British American Tobacco (Investments) ir Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:476, 226 ir 229 punktai).

82 Pagal analogiją žr. 2010 m. birželio 8 d. Sprendimą *Vodafone ir kt.* (C-58/08, EU:C:2010:321, 69 punktas) ir 2012 m. spalio 23 d. Sprendimą *Nelson ir kt.* (C-581/10 ir C-629/10, EU:C:2012:657, 81 punktas).

83 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas (C-210/03, EU:C:2004:802).

84 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas (C-434/02, EU:C:2004:800).

85 Dėl nacionalinių priemonių, kuriomis ribojamos SESV užtikrinamos judėjimo laisvę ribojančios priemonės, proporcingumo įvertinimo taip pat žr. 2015 m. gruodžio 23 d. Sprendimą *Scotch Whisky Association ir kt.* (C-333/14, EU:C:2015:845, 56 ir 59 punktai).